

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 223. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381308198096/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

rytter i Juleoptoget (en Rytter, som senere har faaet Adgang til Dansegilder og Bryllupper)¹: at det er denne Rytter, vi har i Palladius' Optog sammen med Hvidebjørnen og Julebukken, derom synes der mig ikke at kunne være mindste Tvivl. Selve Navnet Hvegehors har passet godt paa den mærkelige Hest: de to sammenbundne Karle med Rytteren imellem sig har nok været noget vaklende i Gangen; men muligt er det, at Verbets overførte Betydning „at være uvis“ har spillet med ind, saa Navnet har faaet den forblommede Kolorit, det burde have, jfr. Udtrykket *være paa Hvegeholm* = „være i Uvished om“, *Hvege-ild* = „Lygtemænd“ olgn. (Feilb. anf. St.). — *Hvegehors* er senere forvansket til *Hvidehors*, *Hvidehest*, *Hvidemær*, se Karoline Graves, Ved Halleby Aa, 1921, 145, og især Fr. Grundtvig, *Livet i Klokkegaarden*, udg. af Jørgen Olrik (1908) S. 227.

hvidebjørn] Fejl for *hvidebjørn* (jfr. *Hvide bjørn*, Bind IV. 210 L. 3); Fejlen er ikke rettet i Texten, da den kan skyldes Indvirkning fra Vaklen i Udtale i beslægtede Ord (*hö(r)n'* v. S. a. *hjö(r)n'*, „Hjørne“ mfl., se Feilb. Ordb. og Kort o. da. Folkemål S. 53). Skønt vi ikke har bevaret „Hvidebjørn“ som Navn paa en Figur i Optoget, er det givet, at vi her har Bjørnen, som den kendes fra talrige Beskrivelser af Juleløjer (se Feilb. Jul II. 202, 228 og 235, jfr. Troels Lund VII., 73); jævnføres maa ogsaa Æventyret om Hvidebjørnen, der kommer Juleaften til Bonden og fordriver de onde Vætter (se Feilb. Jul II. 27 og Henvisningerne sst. 323, samt Feilb. Ordb. I. 701 og IV. 231). — Figuren svarer til den tyske *Erbsenbär*, se Hessische Blätter für Volkskunde II. 123 (om Juleaften), R. Andree, Braunschweiger Volkskunde 312 (om Bryllupsfest). Palladius' Hvidebjørn har dog sikkert ikke været hyllet i Ærtehalm som den tyske Maskefigur, men i et hvidt Lagen. Jfr. iøv. Martin P. Nilsson, *Årets folkliga fester*, 1915, S. 173—78, 267—69.

iullebuch] „Julebuk“, denne Figur i Juleoptoget har været videst udbredt og har holdt sig længst; jfr. Werlauff, *Antegnelser til „Julestuen“* S. 192 ff., Feilb. Jul I. 206, II. 228 f., 230, 247, Feilb. Ordb. II. 54, IV. 248.

Naar Reformatorerne faar indført Forbud mod disse Juleoptog, og naar Palladius og hans Efterfølgere Gang paa Gang indskærper Forbudet, skyldes det sikkert ikke saa meget de Udskejelser i uanstændige Løjer, de ofte har fremkaldt, som

¹ Ganske lignende Optog beskrives fra Randers- og Horsenssegnen, Feilb. Jul II. 226, men henføres af Feilb. til Julebukken.